

**МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Кафедра спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор із науково-
педагогічної роботи

Михальченко Н. В.

«28» серпня 2024 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛОГОПЕДІЯ З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ ЛОГОПЕДІЇ**

Ступінь магістра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 016 Спеціальна освіта

016.01 Логопедія.

Освітня програма Логопедія.

2024 – 2025 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Логопедія з методикою викладання логопедії» для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта, освітня програма: Логопедія.

Розробники: доцент кафедри спеціальної освіти Кисличенко В.А.

РЕЦЕНЗЕНТ: Пахомова Н.Г., доктор кафедри соціальної і корекційної педагогіки Полтавського національного університету імені В.Г.Короленка

Програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної освіти

Протокол від «26» серпня 2024 року № 1

В. о. завідувача кафедри спеціальної освіти (Світлана КАРСКАНОВА)

Програму погоджено з гарантом ОП (Микола СУПРУН)

Програму погоджено навчально-методичною комісією філологічного факультету

Протокол від «27» серпня 2024 року № 12

Голова навчально-методичної комісії (Ольга ДЕМ'ЯНЕНКО)

Програму погоджено навчально-методичною радою університету

Протокол від «28» серпня 2024 року № 11

Голова навчально-методичної комісії (Наталія МИХАЛЬЧЕНКО)

Анотація. Програма включає зміст, структуру і компоненти професійної діяльності логопеда, професіограму вчителя-логопеда, зміст, етапи та рівні становлення професійної компетентності викладача з логопедії. Під час вивчення дисципліни студенти удосконалять знання у галузі теорії та практики логопедичної науки, уявлень про логопедію як навчальну дисципліну; сформують знання про критерії вибору основних технологій викладання логопедії в освітніх закладах I-II та III-IV рівнів акредитації; сформують готовність до застосування у практиці викладання логопедії у ЗВО ефективних методів педагогічного впливу на студентів.

Ключові слова: компетентнісний підхід, загальні і фахові компетентності, вчитель-логопед, інклюзивна освіта, діти з порушеннями психофізичного розвитку

Abstract. The program includes the content, structure and components of the professional activity of a speech therapist, the professional profile of a teacher-speech therapist, the content, stages and levels of professional competence of a teacher of speech therapy. While studying the discipline, students will improve their knowledge in the field of theory and practice of speech therapy, ideas about speech therapy as a discipline; they will form knowledge about the criteria for choosing the main technologies of teaching speech therapy in educational institutions of I-II and III-IV levels of accreditation; they will form readiness to apply effective methods of pedagogical influence on students in the practice of teaching speech therapy in higher education institutions.

Keywords: competence approach, general and professional competence, teacher-speech therapist, inclusive education, children with psychophysical development disorders.

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни: «Логопедія з методикою викладання» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» за освітньо-професійною програмою «Логопедія. Спеціальна психологія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: процес навчання у вищому навчальному закладі.

Міждисциплінарні зв'язки: анатомія, патологія, фізіологія, педіатрія, ортопедія, загальна педагогіка, психологія, логопсихологія, педагогіка вищої школи, методика викладання логопедії..

1. Мета та завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

1. 1. Мета полягає у засвоєнні методології та методів спеціального підходу до педагогічних фактів і явищ, оволодіння фактичним матеріалом, донесення відомостей про своєрідність розвитку мовлення у дітей, про специфіку їх навчання та виховання, формування вміння характеризувати основні напрямки корекційної роботи з означеною категорією дітей.

1. 2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

- удосконалюють знання магістрантів у галузі теорії та практики логопедичної науки, уявлень про логопедію як навчальну дисципліну;
- сформувані знання про критерії вибору основних технологій викладання логопедії в освітніх закладах I-II та III-IV рівнів акредитації;
- забезпечити готовність до застосування у практиці викладання логопедії у ЗВО ефективних методів педагогічного впливу на студентів.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Застосовувати отримані знання в галузі спеціальної та інклюзивної освіти при вирішенні навчально-виховних та науково-методичних завдань з врахуванням вікових та індивідуально-типологічних відмінностей учнів, соціально-психологічних особливостей учнівських груп та конкретних психолого-педагогічних ситуацій.

ПРН 2. Організувати і проводити психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку;

ПРН 3. Вирішувати питання, пов'язані з комплектуванням та організацією діяльності спеціальних навчально-виховних закладів, здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, інтелекту, зору, слуху, опорно-рухових функцій і проводити з ними корекційно-педагогічну роботу на основі диференційованого та індивідуального підходу.

ПРН 4. Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями психофізичного розвитку, планувати та проводити з ними корекційно-розвивальну роботу на основі диференційованого та індивідуального підходу.

ПРН 5. Сприяти соціальній адаптації дітей з порушеннями психофізичного розвитку, готувати їх до суспільної та виробничої діяльності.

ПРН 6. Організувати колектив дітей з порушеннями психофізичного розвитку та інтегрованого колективу; здійснювати педагогічний супровід дітей з особливостями психофізичного розвитку в ролі асистента вчителя інклюзивного класу.

ПРН 7. Використовувати різноманітні методи та форми виховної роботи, прогресивні прийоми керівництва навчальною, трудовою та суспільною діяльністю учнів.

ПРН 8. Використовувати сучасні технічні засоби навчання і виховання, спеціальну апаратуру.

ПРН 9. Співпрацювати з батьками дітей, особами, які їх замінюють, спеціалістами інших галузей (медиками, психологами, вчителями, вихователями) систематично підвищувати свою кваліфікаційну компетентність.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-1. Особистісні:

ЗК-1.1. Світоглядна компетентність. Здатність до розуміння предметної області професійної діяльності; володіння науковим світоглядом; знання основних теорій, концепцій, вчень, які формують наукову картину світу; вміння відстоювати власні стратегії професійної діяльності

ЗК-1.2. Морально-етична компетентність. Здатність діяти на основі принципів і норм етики, правил культури поведінки у стосунках із дорослими й дітьми на основі загальнолюдських та національних цінностей, норм суспільної моралі; дотримуватися принципів педагогічно етики(професійної етики вчителя початкової школи), (знання основних моральних норм, етичних та етикетних правил; досвід дотримання набутих моральних норм, етичних та етикетних правил у власній повсякденній і професійній діяльності).

ЗК-1.6. Адаптивна. Здатність до адаптації в корекційно-педагогічному середовищі та дії в нових ситуаціях, зокрема тих, що передбачають корекційне навчання, розвиток і виховання та навчальну реабілітацію дітей дошкільного, шкільного віку і підлітків, спілкування з їхніми батьками, комунікації з адміністрацією школи й колегами

ЗК-1.7. Рефлексивна. Здатність ефективно та адекватно здійснювати рефлексивні процеси, що сприяє ефективності корекційно-реабілітаційного процесу, розвитку й саморозвитку особи порушеннями психофізичного розвитку, творчому підході до корекційно-реабілітаційного навчально-виховного процесу в спеціальних і загальноосвітніх закладах. Здатність оцінювати результати корекційно-педагогічних впливів та забезпечувати якість діяльності корекційного процесу в закладах Міністерства освіти і науки, Міністерства охорони здоров'я і Міністерства праці та соціальної політики; здатність до корекційно-педагогічної і навчально-реабілітаційної рефлексії

ЗК-2. Соціальні:

ЗК-2.1. Громадянська компетентність. Здатність активно, відповідально та ефективно реалізовувати громадянські права й обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства. Здатність орієнтуватися у проблемах сучасного суспільно-політичного життя в Україні, застосовувати процедури й технології захисту власних інтересів, прав і свобод своїх та інших громадян, зокрема осіб із порушеннями психофізичного розвитку; використовувати способи діяльності й моделі поведінки, що відповідають чинному законодавству України, (знання конституційних прав і обов'язків; уміння налагоджувати міжособистісні відносини; досвід соціальної взаємодії у процесі навчальної і професійної діяльності).

ЗК-3. Інструментальні:

ЗК-3.1. Комунікативна компетентність. Здатність спілкуватися державною мовою та володіння необхідним лексичним мінімумом іноземних мов в межах потреби своєї професійної діяльності. Знання основних способів і засобів міжособистісної комунікації, стилів мовлення, практичний досвід комунікації різними мовами; вміння постійно збагачувати власне мовлення, налагоджувати професійну і педагогічну комунікацію, застосовувати інформаційно-комунікативні технології.

ЗК-3.2. Дослідницько-праксеологічна компетентність. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, зокрема, в процесі професійно-педагогічної діяльності. Знання основних методів наукового пошуку; вміння узагальнювати отримані результати, обробляти та аналізувати інформації з різних джерел, оформлювати і презентувати результати наукової діяльності відповідно вимог в процесі корекційно-педагогічної діяльності.

ЗК-3.3. Здоров'язбережувальна компетентність. Здатність ефективно вирішувати завдання щодо збереження і зміцнення здоров'я (фізичного, психічного, соціального та духовного) як власного, так і оточуючих. Здатність застосовувати знання, вміння, цінності і досвід практичної діяльності з питань культури здоров'я та здорового способу життя, готовність до здоров'язбережувальної діяльності в корекційно-освітньому, навчально-

реабілітаційного середовищі та створення психолого-педагогічних умов для формування здорового способу життя дітей з особливими освітніми потребами.

ЗК-3.4. Інформаційно-комунікаційна. Здатність до застосування сучасних засобів інформаційних і комп'ютерних технологій, невербальних засобів комунікації з урахуванням психофізичного порушення дитини для розв'язання корекційних і комунікативно-мовленневих задач у професійній діяльності фахівця-дефектолога, вихователя, асистента вчителя й у повсякденному житті.

II. Фахові:

ФК.-1 Теоретико-методологічна. Здатність до застосування знань провідних гуманістичних теорій, концепцій, вчень щодо виховання і навчання осіб з обмеженими психофізичними можливостями; здатність відстоювати власні корекційно-педагогічні, навчально-реабілітаційні переконання, дотримуватись їх у житті та професійній діяльності).

ФК.-2 Спеціально-методична. Здатність до застосування психолого- педагогічних, корекційно-методичних та фахових знань; вміння відбирати і систематизувати діагностичний, корекційно-педагогічний матеріал з урахуванням вікових, індивідуальних особливостей тих, хто навчається; здатність застосовувати відповідні методи, прийоми, форми засоби реабілітації і корекційного навчання та виховання; досвід організації корекційно-педагогічного і навчально-реабілітаційного процесів; формування системи дидактико-методичних знань і умінь; здатність удосконалювати власну професійну діяльність.

ФК.-3 Комунікативно-педагогічна. Здатність до застосування знань основних принципів, правил, прийомів і форм педагогічної комунікації; вміння використовувати різноманітні інформаційні джерела та способи отримання інформації у професійних цілях, продумано й виважено будувати процес корекційно-педагогічного спілкування; здатність налагоджувати продуктивну професійно-корекційну і навчально-реабілітаційну взаємодію, суб'єкт-суб'єктну комунікацію.

ФК.-4 Проектувальна. Здатність до застосування знань основних видів і технологічних підходів до планування власної професійно-корекційної діяльності; вміння здійснювати поточне планування, визначати умови його практичної реалізації, вміння планувати, організовувати і результативно здійснювати корекційно-педагогічний процес у загальноосвітніх та спеціальних закладах освіти з інклюзивним та інтегрованим навчанням з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей дошкільного та шкільного віку.

ФК.-5 Організаційна (відповідно до нозології) Здатність до застосування знань основних правил організації корекційного, навчально-реабілітаційного процесів; вміння раціонально організовувати власну корекційно-педагогічну діяльність, самостійно контролювати її результативність, удосконалювати систему самоорганізації на основі сучасних корекційно-педагогічних технологій.

ФК.-6. Психологічна компетентність (відповідно нозології). Здатність до застосування сучасних знань про особливості розвитку дитини як суб'єктів корекційно-освітнього і навчально-реабілітаційного процесів на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку і дизонтогенезу. Складниками психологічної компетентності є диференціально-психологічна, спеціально-психологічна, нейроконсультативна, нейрокорекційна, нейропсихологічна, психолінгвістична тощо.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Тема 1: Предметна область логопедії

Тема 2: Теоретико-методологічні основи педагогічної освіти

Тема 3: Нормативно-правове та методичне забезпечення освітнього процесу.

Тема 4: Сучасні технології навчання у ЗВО.

Тема 5: Професійна діяльність викладача

Тема 6: Викладач як суб'єкт управління освітнім процесом

Тема 7: Логопедія як навчальний предмет.

Тема 8: Актуальні аспекти викладання логопедії.

- Тема 9:** Особливості викладання окремих тем логопедії
Тема 10: Професійна практика студентів ЗВО.
Тема 11: Контроль, оцінювання та облік знань з логопедії.

3. Рекомендована література

Базова

1. Логопедія. Підручник / За ред. М.Н. Шеремет. – К.: «Слово», 2015. – 672 с
2. Алієва І. А. Профілактика та корекція фонетико-фонематичного недорозвинення мовлення в учнів допоміжної школи. Таврійський вісник освіти. 2015. № 3 (51). С. 137–145. URL: file:///C:/Users/OKCAHA/Downloads/Tvo_2015_3_26.pdf (дата звернення: 10.08.2018).
3. Аналіз стану роботи з мовленнєвого виховання дошкільників. Інтерактивні технології розвитку мовлення. Комунальний заклад Навчально-виховне об'єднання № 33 «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів, дошкільний навчальний заклад Кіровоградської міської ради Кіровоградської області: веб-сайт. URL: <http://33school.org.ua/nvddnz/352-2014-01-15-07-28-25> (дата звернення: 03.07.2018).
4. Боряк О. В. Результати впровадження цілісної системи формування та корекції мовленнєвої діяльності розумово відсталих дітей молодшого шкільного віку. Інноваційна педагогіка: науковий журнал, 2018. Випуск 7, Том 1. С. 130–134.
5. Боряк О. В. Специфіка формування семіотичної підсистеми мови при дизонтогенезі розвитку (розумовій відсталості). Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). 2015. Вип. V. В 2-х т., том I. С. 36–47.
6. Бушлаєва Е. Н., Павлова Т. П. Особенности развития фонематического восприятия у детей с нарушением интеллекта. I Международная научно-практическая конференция «Современные инновации: фундаментальные и прикладные исследования». 2015. № 1 (1). URL: http://www.elibrary_24926671_44491250.pdf (дата звернення: 18.08.2018).
7. Гаврилова Н. С. Класифікація порушень артикуляційної моторики. Актуальні питання корекційної освіти. 2016. Випуск № 7. URL: <http://aqce.com.ua/download/publications/44/41.pdf> (дата звернення: 07.08.2018).
8. Голуб Н. М. Використання наочності в логокорекційній роботі з молодшими школярами із ЗНМ та порушеннями писемного мовлення. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2015. Вип. 10. С. 32–39.
9. Гриншпун Б. М. О принципах логопедической работы на начальных этапах формирования речи у моторных алаликов. URL: <https://nsportal.ru/shkola/korreksionnayapedagogika/library/2018/09/17/grinshpun-b-m-o-printsipah-logopedicheskoy> (дата звернення: 12.10.2015)
10. Данілавичюте Е. Методика подолання фонемографічних відхилень у молодших школярів з ДЦП. Теорія та практика сучасної логопедії. 2014. Вип. 1. 168 с
11. Берегова М. І., Савінова Н. В. Деонтологічна компетентність корекційного педагога в умовах інклюзивного навчання. Молодий вчений. Херсон, 2015. № 2 (17). С. 99–101.
12. Берегова М. І., Савінова Н. В. Культура мовлення як складова деонтологічної культури корекційного педагога у системі інклюзивної освіти. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць / за ред. В.М. Синьова, О.В. Гаврилова. Вип. V. В 2-х т., том I. Кам'янець-Подільський : ПП Медобори-2006, 2015. С. 292–302.
13. Берегова М. І., Савінова Н. В. Підготовка корекційного педагога до роботи в інклюзивному середовищі: інваріантна складова. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: зб. наук. праць за ред. В.В. Засенка, А.А. Колупаєвої. К.: ТОВ «Наша друкарня», 2017. Вип. 13. С. 216–225.

14. Берегова М. І., Савінова Н. В., Середа І. В. Innovation and content characteristics of the training of future specialists of special education. *European Humanities Studies: State and Society / EUROPEJSKIE STUDIA HUMANISTYCZNE: Panstwo I Spoleczenstwo*. Issue 4 (I), 2018. (Poland-Ukraine). P. 54-67.

15. Савінова Н. В. Інноватика в логопедії. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, III(36), Issue: 74, 2015. С.51-55.

16. Савінова Н. В. Проблеми підготовки майбутніх корекційних педагогів до роботи в умовах інклюзивного навчального закладу. Актуальні проблеми корекційної освіти. 2016. URL:<http://aqce.com.ua/download/publications/96/69.pdf>. Дата звернення: 18.06.2018.

17. Савінова Н.В. Змістова характеристика рівнів сформованості інформаційно-технологічної компетенції вчителів-логопедів. URL: https://revolution.allbest.ru/pedagogics/00890639_0.html (дата звернення: 19.05.2018).

Допоміжна

1. Логопедия: Учебник для студентов дефектол. фак. пед. вузов / Под ред. Л. С. Волковой, С. Н. Шаховской. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998. – 680 с.

2. Логопедія: підручник. – [Шеремет М. К., Тарасун В. В., Конопляста С. Ю. та ін.]; за ред. М. К. Шеремет. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. – 376 с.

3. Основы теории и практики логопедии [Текст] / Под ред. Р. Е. Левиной / Р. Е. Левина– М. : «Просвещение», 1967. – 368 с.

4. Хрестоматія з логопедії: Навчальний посібник [Текст] /М. К. Шеремет, І. В. Мартиненко. – К.: КНТ, 2006. – 360 с.

5. Тарасун В. В. Логодидактика: навч. посіб. для вищ. навч. закл. [Текст] / В.В.Тарасун. – К. : Вид-во Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова, 2004. – 348 с.

6. Тарасун В. В. Науково-методичні основи формування знань, умінь та навичок у дітей з труднощами у навчанні: наук. – метод. пос. [Текст] / В. В. Тарасун. – К., 1998. – 104 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік, екзамен

5. Засоби діагностики успішності навчання: поточний та підсумковий контроль, тестування